

Крик младости – Томислав Дунковић

НОВИ КРУГ

I

Други март, топлије време је стигло и одмах почиње да гуши. Скидам зимску јакну и остајем у горњаку. Гледам људе, трчим на бус. Ми смо генерација без воље, цело човечанство ми се тако чини. Живимо од спавања до спавања, од секса до секса или од једног фиксања до другог. Напунио сам деветнаест година. Проклетих деветнаест година, а када се окренем, шта је био мој живот. Монотонија ме, или боље рећи нас, изједа од забавишта. Од тада нам главу пуне гомилом небитних информација и уче нас да функционишемо као машине. Пророци су били у праву. Свака част Хакслију. Тек што сам закорачио у ово бивствовање, а клацкам се између осећаја потпуне енергичности до оног ђепајућег осећаја апатије за све и сваког што могу да видим или у уму збрканом и затрованом, од најранијих дана, да смислим. Смишљамо теорије, чак доводимо себе у сумњу да се људи рађају незадовољни, мислимо да је незадовољство најосновније осећање људског ума. Зашто ово пишем? Ово нема смисла, ово почињем да пишем пун беса и гнушања према свету око себе, док се задовољавам новом дозом кофеина, од ког очекујем да ми помогне да издржим још неколико сати, да можда нешто поједем, да можда успем да у мозак убацам још понешто племенито вечерас, понеку смислену ствар која ће освежити мозак који је ошамућен данашњим испирањем. Ми смо генерација која стално нешто очекује, мислимо да ћемо то што се појави нагло да промени ствари. Али запитај нас шта то чекамо и гледаћемо попут потпуних имбецила у тебе и нећемо моћи ни да визуализујемо то питање у глави. Свака част и Бекету. Људи мрзе своје животе и то ме

боли, чак и они који се баве стварима које воле и чак добро зарађују упадају у сплин и досада им раздире груди, они желе да искоче из својих ципела, али не могу, давно су дозволили да им богови ставе лисице на руке и камен на леђа, а сад трпе. Незадовољни су, јер су неспособни, а права најосновнија емоција људског бића управо јесте жеља да сагори животом, а не да утоне у смрт, да испари и нестане. Ствар која ме још више испуњава гађењем јесте апатија да лично нешто променимо. Не, не могу, превише сам слаб, превише сам мали, ја сам само један у гомили, чекам да неко други све уради за мене. Ми смо лоши, ах толико лоши, и понекад помислим да за боље и нисмо.

Схватам зашто ово пишем... Пишем зато што се надам да ћу овим креативним напором истерати из главе сав отров и моћи ћу да посветим ово вече или ноћ до краја себи и моћи ћу мирно да заспим, моћи ћу да не вриснем, можда и оставим траг у овим експлозијама које трају одувек и које ће заувек трајати. Окрећем се од света. Они су сви робови. Ја сам противник страха од смрти, али они и те како треба да је се плаше, не зато што је она сама по себи страшна (понекад ми се учини и комична), него зато што је страشان протраћен живот, страшно је ништавило које произилази из ништавила, страشان је преки суд када на песку ниси оставио свој траг, када Луцифер не зазире од потреса које изазивају твоји кораци цина. И кажем Луцифер, јер то и мислим и не никако се не поуздај да ћеш ићи код Господа, био си превише мекан, сви смо били превише мекани. Али ја на крају крајева у њих ни не верујем, само волим да се поигравам измишљотинама и илузијама које сте створили да би вам у свакодневном траћењу остало наде, да можемо да очекујемо да од нас на крају неће остати само плитка рака и блатњав сандук. Овај је свет предиван, наравно, за једног љубитеља гротеске. Овим речима дижем побуну у самом себи и овим речима желим подићи свест сваког човека до којих ће

стићи, а сада се, понављам, окрећем од света и не обраћам пажњу више на људе који ће проћи смрадном, спарном пролтењом улицом и који ће мрзети свој живот мало мање или мало више, у зависности од личних преференција вечерас. Желим им сву срећу ноћас, у овој ноћи, у којој ћу одморити.

Пун гнушања устајем и размишљам како да ипак оставим неки траг у овом свету, како да не протраћим живот, како да преживим смрт. Изабрао сам књижевност, изабрао сам несигурност у животу и изабрао сам то да будем пред сталним одбацивањем из друштва, да будем сматран чудаком и да будем гуран са свих страна, а у тој књижевности тражим само спас од сопственог бесмисла и тражим начин да помогнем другима, да помогнем онима сличним мени самом. Више ни не размишљам о борби против туге или како год да назовем ово усрано осећање. Ја сам рођен несрећан, просто верујем да се рађају две врсте људи и да ти то одређује велик део живота и ту не мислим на рађање у богатој породици или сиромашној, у оваквим или онаквим условима, него просто мислим о некој квази-судбини са којом се родиш и која те прати до краја овог постојања.

Понекад доживим страшан осећај у ком бих највише желео да искочим из сопствене коже, желео бих да се родим као путујући циган, без одеће и обуће, али тако неопозиво насмејан, толико срећан што има бар те две прљаве и босе ноге којима може да витла по прабини до изнемоглости, да игра своју игру док га прати урођена музика у његовим ушима, док му је хладно, док му је претопло и кад је болестан, да само маше рукама и ногама, да млатара по беспућу черге, да ужива у ваздуху, да ужива у трави што му боцка очврсла стопала. Желим да уживам у животу, да уживам у том осећању слободе, о том осећању да немам шта да изгубим, докле год поседујем осмех и док ми срце бије, док могу да чак и кроз најозбиљнији корак ка гробљу, где ћу да обиђем све своје и туђе претке

провучем ритам живота, ритам енергија и неприметно заплешем, барем у небу своје главе, то је оно што желим. Желим да сам индијанац у гуменим папучама који гаца по леденом снегу Анда, крећући се ка изабљујућем рударском послу, али без трунке туге или носталгије, желим да не осећам жељу за било чим што није просто живот, сведен на саму срж живота.

Проклет сам што сам рођен ту где јесам, проклет сам и то је то. Ја сам за околину био будала, јер сам у најтежим пословима летовао у својој глави, био сам будала, јер сам у најуморнијим тренуцима трчао ка књизи и уплитао себе у ту мрежу речи у коју је тако лако упецати се, био сам будала одувек, био сам необријан и масне неошишане косе и држао сам своју гитару и певао на сав глас, а била је раштимана, а песма је звучала онако како би требало песма да звучи, јурио сам ка својим типкама и папирима, јурио сам да своје мисли пренесем, желео сам да целом свету кажем све што осећам, да тужни знају да нису једини, да срећни схвате да им још мање треба за срећу. Све је неизвесно и зато све одбаци и постани ништа, постани само један проводник кроз кога ће да пролазе флуиди од једне стране ка другој, буди камен о који ће да се одбија и који ће бити искрзан и који ће бити исклесан од удараца, постаћеш драгуљ исклесан искуством.

Знао сам у шта се упуштам када сам вечерима одлучивао да одустанем од свега што су од мене очекивали. Скочио сам и рекао: „Не!“, и сви су били забезекнути. Свет очекује да очврснеш, да престанеш да осећаш ишта, да се препустиш мору, али не, то није оно што сам ја желео да урадим, зато сам им још чуднији. „Знаш ли ти шта би неки људи дали да имају могућности да чине то што би ти могао?“, а знате ли ви колико се поларном медведу гади све што ти људи желе?

Нема ни везе. Највећи проблем људског бића сад јесте похлепа, оно би да ради, није оно нужно лењо, али шта има од тог посла ако погледамо ширу слику. Ништа, апсолутно ништа,

комад хлеба и пар пића да те онесвесте. Нико не схвата да мора да се ради за све нас, сваким својим поступком, морамо схватити да сваки наш покрет, мења површину живота целог човечанства икада, да свака изговорена реч пружа ваздух у другу страну и на другачији начин. Треба помоћи свом брату који ће бити рођен за четрдесет осам година, а и помоћи распадајућем лешу свог пра-стрица да се распаде величанственије.

Ево још једног портрета уметника у младости, ево још једног примера да свака реченица може бар мало утицати на оног ко је чује или прочита или је бар наслути у немирним сновима, јер су немирни снови оно што нам стварно једино остаје када нас сведу на ниво псета. Поистовећујем се са берачима памука у 19. веку, тамо негде дубоко у југу у Савезној држави Луизијани и није ме ни страх, ни срамота да признам да жељно исчекујем пуне кочије анђела, али сам на време постао свестан да ће сви ти анђели имати моје лице и да ћу ја управљати кочијама и стварно ми није битно јесу ли за облаке, или ћемо се сурвати у подземље, свакако ме је Луцифер увек више ценио, био сам његов тип.

Не смета мени више ни зебња срца, нити глад мојих чула, већ ми смета што немам довољно нервних сломова у којима почну да ме засипају реченице и мисли, жао ми је што су понекад разговори са мном досадни, што су умртвљени, а то ми се највише гади код људског бића. Највише ми се гади бљутавост сажвакане особе и умуљаног лица исте те особе, па понекад желим да је ударим или мало убодем нечим веома зашиљеним, чисто да видим да ли уопште може и да поскакује и даље. Смета ми што нисам бик кога ће да одгаје за кориду, који ће целог живота робовати и бити осуђен (као што, на крају крајева и јесмо сви ми), али ће бар имати осигуран тај један тренутак у којем ће моћи да покаже шта значи бити жив док трчи Пампломом и улеће у арену, где ће након што се добро и поштено бори бити убијен (као и сви ми!), али ће барем бити

иоле величанствено и барем ће успети да испуни сврху свог постојања, а не да као ја, трага за истом сврхом и ствара је и она се распада и онда је одбацује и ствара нову. Не треба мени слобода, мени треба испуњеност, зато и куцам и куцам и куцам ове реченице, јер знам да ћу бар на овај начин пустити себи крв, да ћу спласнути и заспати, опорављајући се.

Понекад ми је жао што исто тако нисам војник из Вијетнама, који не зна ни зашто се бори, ни кога убија, нити ко њега убија, али ће бар облаци носити мирис барута који ће га устрелити и мирис његовог последњег даха и мирис паљевине фотографије из његовог цепа, на којој је мало дете, по чијем се лику још ни не распознаје да ли је мушко или женско, али ће се барем неко некад сетити да је негде постојао тај неки војник *Икс* и да је погинуо за тај неки *Икс* циљ и ти неки *Икс* људи ће том неком *Икс* војнику сваке године бар интонирати химну у његову част и част војника *Ипсилон* и војника *Цет*. И бар ће неки син/ћерка покушавати да пробуди сећање на њега са неких прастарих фотографија и дани ће пролазити, али ће бар његов живот и његова смрт оставити један траг на песковитој плажи многих душа и милиони минута од рађања, преко игри и туча и школских дефиниција, па све до униформе, полигона и муља и трске мочвара Вијетнама и последњег крика упуцаног човека неће бити толико узалудни, колико сваки мој трептај јесте.

Или да сам црнче рођено у шуми при самој обали Јамајке, па да пушим прејаку *ганцу* од рођења и да проводим време на поветарцу и да будем бос све време и целог живота, па да се не шишам годинама, него да само уплићем моју коврцаву снажну косу изнова и изнова и да ми дани пролазе безбрижно, да ми нико није крив и да никоме нисам крив, да сузе буду оне због сећања или од среће, или најбоље да та два не раздвајам.

На послетку, ја ни не желим да будем други човек, чак и не тражим много. Тражим да будем мало забачен на брегу, где

су сви моји били, желим да имам велику ливаду у атару, желим да могу да побегнем у њу са гитаром на леђима и да водим горе једну девојку коју красе дуги плаво-риђи таласи њене косе, па да седнемо под стабло, желим да гледам Дунав, само желим да се осећам слободан. Можда зато толико и волим и ветар и кишу, реку и небо, јер кад их гледам или док их осећам, осећам се толико минијатурно у односу на њих, осећам се као да ништа што ми се деси може да нанесе толико штете, коју једна добра киша неће залечити, коју један добар ветар неће отрести са мене и омогућити ми да наставим својим путем, тако бос и чулав, у раздрљеној прашњавој кошуљи, којој мањкају нека дугмад, али нити се обазирем на то, нити постоји неко ко би могао да ми скрене пажњу на фаличност моје омиљене прљаве кошуље или на проређеност длаке моје браде од две недеље, само желим да ме је баш брига. Само желим да се извучем из окова прошлости, а исто тако да не дозволим лопову будућности да ме ускрати за данашњи дан, или чак за само тај један тренутак у ком дозволим сузама да се слију преко Сунцем опалених образа, јер ми кнедла стиска грло док гледам са једног брега на други, који је украшен браздама њива неког човека вреднијег и поштенијег од мене. Понекад ми није јасно да је то што желим толико једноставно, а опет толико недокучиво, толико незамисливо и маштовито.

Не знам како да се ослободим, не знам, толико сам ипак немоћан, толико је божанског ицурело из мене, колико и из свих осталих, толико сам уморан... Знам како да се ослободим!

II

Хладна је цев прислоњена уз слепоочницу младића, средње дуге смеђе косе у његовој соби до улице, док цигара у пепелјари наставља да кашље дим јер није до краја угашена. Прасак се разлеже по околини, а након њега крик жене. Птице су дивљачки одлетеле са жица. Нешто се догодило. Лав који је

дочекао предубоку старост за своју врсту риче у Африци, Земља се окреће око своје осе.

Ротације цепају ноћ, светла пробијају окна прозора у крају, а новине ће ускоро почети да штанцају исте вести различитих наслова. Ветар отреса нежни бели цвет са дрвета и сваким новим налетом гомила белине падајући лепрша и одлази неповратно. Плодови смокве ће поново крварити овог лета, ловац ће крвнички упуцати лисицу, не знајући да та штеточина око својих сиса има 6 трагова малих уста која ће је изгладнела чекати.

III

Моја идеја од пре пола године о ослобађању је успела, одбацио сам полако све што ме је вукло, предао сам се животу, разапет сам његовим правцима, али није све исто откад се, баш у то време убио пријатељ из комшилука. Нисмо ми били превише блиски, али је чудан осећај када те погоди информација о смрти вршњака, јер ако си стар знаш да се и теби крај ближи, ако си средњих година, почињеш да размишљаш како да се теби исто не деси, а ако си млад, то ти делује толико неприродно и коначно схваташ да ни ти ниси бесмртан.

Генерације пролећу пред мојим очима, до јуче сам био у школи, данас тражим посао и већ сам доста преживео и научио, многи су отишли, селили се по другим нивоима и местима живота. Генерације се мењају, кругови се отварају и затварају непрестано, а плач и смех се надовезују једно на друго, а на крају све одлеће у непознатом правцу бескраја.

Мајка покојног младића је одевена у црно, коса јој је насилно поседела. Соба до улице њеног стана једино је свеже прекречена, а рука власнице излеће из црнине и предаје кључеве младом брачном пару. Слонови се селе негде километрима далеко. Кључеве стана преузима лепша половина младог брачног пара, док јој се у утроби развија плод, један од

пионира нове генерације. Затворен круг отвара нови. Ја нисам пронашао начин да се ослободим повремене жеље за омчом у руци, нити сам пронашао чудесну супстанцу која ће натерати да се смејем до бола, али сам схватио да и једно и друго волим и да оба осећаја у себи носе укус живота, баш тог, који никако не желим да ме заобиђе. Посматрам живот и подсећа ме на длан. Живот свих нас ме ужасно подсећа на длан.

О ПИСЦУ

Томислав Дунковић рођен је 2001. године у Новом Саду. Поезију је почео да пише у својој шеснаестој години, а убрзо након тога почиње да пише и прозу. Пише кратке приче за *Неон Ордер*. Воли да посећује позориште и ужива у операма Вердија и Пучинија. Омиљени писци су му Ернест Хемингвеј, Чарлс Буковски, Џек Керуак, Луј-Фердинанд Селин, Џон Фанте, Џејмс Џојс и Џ. Д. Селиндер.

Живи у Сремским Карловцима.